HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

ה) [ל"ל דמגיח], ב) בכרות נב. תוגיגה כב: נדה ז: כלים פכ"ב מ"ו, ג) שבת פג: קכג: מגיגה ט: [מגמות נו:], ד) שבת פד., ה) אהלות פ"ב מ"ג, ו) [ועיינ כ"מ] מתנה שמתנות ופשי' הכא וכן בהרמ"ם], ז) כס"מ: מולין, ח) [בת"כ ומלמת דזרים פרשתא ג] וכ"כ רש"ל שבת פב. בסס מ"כ וכ"כ רש"י בחומש פ' מצורע עו פ"ב וכן ברש"י ביצה לב. ד"ה ומומומות], ט) [ל"ל ועיינבן], י) ל"ק, כ) רש"ו דכלים, ל) ל"ל בל תעור, מ) ר"ל במסקנא לא נרכינן כי ל"ק, נ) [וע"ע תוס' שבת נח. ד"ה ה"ג ותוס' מולין כד: ד"ה וגבנו],

הגהות הב"ח

(א) במשנה בשמור ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן: (ב) רש"י ד"ה אין לו וכו' אלא אם נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו: (ג) ד"ה הלכך וכו' ממקון בטומאה דכלי חרס כל"ל והל"ש: (ד) ד"ה ולא שויה וכו' משום משקה זב רובה דטא לפי' נגעו: (ה) ד"ה רב פפא אמר ד"ה עם ד"ה דמקדם וכו' גדול הוא דטו: (ו) ד"ה שמור וכו' אם מוט של שחור יוצא מן השמור שבעין ופוסק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אין מדרס בכלי חרס שישבר. וכ"כ רש"י עירובין קד ע"ב וע' שבת פד ע"א ל"ע:

לעזי רש"י

מנשי"ו [אנש"א]. אוזן, ידית (של כלי).
טייל"א. קרום על העין שמצמצם את הראייה.
לימו"ן [לימ"ן]. מחלה בעין.
מיי"ל [מייל"א]. כתם בעין.
פרונל"א. אישון (של עין).

מוסף רש"י

כלי שנטמא אחוריו. כלי עץ או של מתכת קאמר, שמטמאין מגגן (חגיגה נב:) ככלי שטף קאמר, דאילו כלי חרס אין מטמאין מגגן אפילו בטומאה דאוריתא (ברכות נב:). במשקין. אין לך משקה שאינו ראשון לטומאה, אף אם נגע בשני שעשוהו מכמיס תחילה (שם). אחוריו טמאין. אע"פ שאין אדם וכלים מקבלין טומאה מן המוכה אלא מאב הטומאה, גזרו חכמים שיהו משקין מטמאין כלים מפני שמלינו משקה שהוא אב הטומאה לטמא אדם וכלים מן המוכה, כגון זוחו אל זב ורוקו ומימי רגליו, גזרו על כל המשקין טמאין שיטמאו כלים (שם, וכעי"ז חגיגה נב:) הלכך הואיל וטומאה זו מדברי סופרים אחוריו טמאים, ואפ' תמשיון שבו הטוהרים, דעבדו רבנן היכר להודיע שטומאה זו מדברי הם ולא יפרפו עליה מרומה וקדשים, כך היא מפורשת במסכת נדה פ"ק (חגיגה שם וכעי"ז ברכות נב:). אגוז. שפתו הכפולה לגד חוץ ולפנים לתחתים (שם ושם). אזנו. כגון אחן הכתיב (שם ושם). ודידיו. כלי שיש לו יד כמו מתכת (שם ושם). נטמא תוכו. אפילו בטומאה דרבנן, טלו טמא (חגיגה שם). אין מדרס בכלי חרס. אפס יבש עליו הזב ולא נגע בפחיריו טהור ואינו מטמא משום מדרס (שבת פד.).

רבינו גרשום

אישתיף. רב תחליפא: בתר הכי אמר שמא האי כמלא מקדח גדול דקתני הכא דהוי סלע במקדח וחיסומו שנינו. באותו מקדח שנוקבין בו את החביות שהוא דק מלמטה ועב מלמעלה שאותו עב סותם את הנקב והיינו וחיסומו והיינו כמלא מקדח נכנס ויוצא ותפשוט מיהא דבעיא דדבי אושעיא ואותו כמלא מקדח דש"ש דגדלגלת דזוטר הוי מכסלע. וב"ה אמרי כדי שינטל מן החי היינו כסלע

והכי איכא בעייתיה: אמר לו רב תחליפא. יפה תירצתה וצריך אתה להיתלות עליה על תירוץ זה כמו שאנו סומכין על עדותו של חזקיה אבי עקש. כלומר שמה שאמרת הוא עיקר כאותו עדות של חזקיה: כל שאין לו בית קיבול אין לו אחורים לחליקה. כלומר שאין חלוק עלינו מתחתונו: אלא כשנטמא תוכו נטמא גבו. כלי חרס כי אין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא טומאה כדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' לית ליה תוך לא איטמי כלל: כנגדו בכלי שטף. בשאין לו תוך אין לו אחורייהו לחליקה: כלי שטף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו טהרה דכתיב ומורק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו תלה רחמנא דאי איטמי תוכו נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא תוכו אלא כלי שטף גלי ביה תוכו לית ליה חלוקה: אי בטומאה דאורייתא. כגון זב ומת הכי נמי דלית ליה חלוקה: הכא במאי עסקינן דרבנן וכדתנן כלי שטף שניטמו אחוריו. שוליו: ורבנן הוא דגזור. דמשקין הבאין מחמת שרץ דמטמא גזירה משום משקה זב דהוי

כמלא נקב של עול. שעושין בו נקב ותוקעין בו יתד לקשור לעועות העול. אלמא מקדח הוי כסלע ומאי איכא בין ב"ש ובין ב"ה: **אישסיף.** רב תחליפא: **וא"ל רב חסדא שמא מקדח.** דקאמר ב"ש בגולגולת מקדח וחיסומו שנינו דלאחר שנעשה סחור מגדדין את המקדח ונוטל מגידי הנקב יז) ומרחיבין את הנקב כדי שיכנס מקדח ויוצא ברוח והיינו חיסום שאינו: **ולריך אחר להסלוס עליה.** כלומר יכול אתה לסמוך על דבר זה: **לחזקיה אבי עקש.** שנסמך על עדותו שלא היה יח) תלמיד חוקם עליו: **אין לו אחוריים לחליקה.** שאין אחוריו חלוקים ממוכו דלא אמרינן אם נטמא גבו גבו נטמא ומוכו טהור אלא אם (כ) נטמא כ) גבו נטמא תוכו. אומו לד שמשתמשין בו קרי תוך אע"ג דאין לו בית קיבול: **וקפריך כלי חרס בתוכו תלה רחמנא.** דאין מטמא אלא מתוכו דכתיב וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' [ויקרא יא]: **כנגדו כלי שטף.** כלומר דכוותיה בכלי שטף שאין לו נמי תוך אין לו אחוריים יא) ונקמן מפרש לה. כלי שטף כלי עץ דכתיב (ויקרא טו) וכל כלי עץ יטבף במים ונקמיה פריך וכי אין לו תוך מי מקבל פשוטי כלי עץ טומאה. ואיכא דאמרי כלי שטף היינו כלי מתכות וטעות הוא בידם דא"כ אמאי פריך לקמן מי מקבלי פשוטי כלי שטף טומאה לאו פירכא היא דודאי פשוטי כלי מתכות טמאים: **הא קמ"ל רו'.** להכי תלייה לכלי שטף בכלי חרס דהיכא דיש לו תוך ונטמא תוכו ונטמא גבו: **אי בטומאה דאורייתא הכי נמי.** דפשיטא לן שאם נטמא גבו ונטמא תוכו אין יש לו תוך אין לו תוך אין לו תוך והכא במאי עסקינן דאיש לו תוך ונטמא גבו לא ונטמא תוכו וכאין לו תוך איטעריך לאשמועי' דנטמא תוכו ונטמא גבו ונטמא גבו ונטמא תוכו בטומאה דרבנן כלי שנטמאו אחוריו במשקין טמאין: **תוכו אוגנו.** דהיינו בית קיבול התחתון שיושב עליו. ל"א אוגנו יב) שפתו: **אזנו.** זהו מה שעושין בחביות של חרס לפיס אחיזה שקורין מנשי"ו: **ידיו.** כגון כלי חרס שעושין לו זנב לאחוריו יג) דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי. בפ"ק דפסחים (דף יח.): **משום משקה דזב וזבה.** כגון רוקו וזובו יד) דהוי אב הטומאה ומטמא כלי מדאורייתא אפי' אדם דכתיב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב וגו': **הלכך שויוה רבנן.** לכלי שטף הנטמא במשקין (ג) טו) דלי חרס. דאורייתא דאם נטמא גבו לא נטמא תוכו: **בטומאה דאורייתא דנפשיה.** דכלי שטף משום דעבדו רבנן היכירא להקל בטומאת משקין כי היכי דלא שכיח תרומה עליה וקדשים אלא חולין טז). ואי קשיא אמאי לא גזור בכלי חרס מטמא משקין לאחוריו מריש משום דאתם ליכא למיגזר משום משקה (ד) יז) דהא אפי' נגעו משקה זב וזבה מאחוריו לא מקבלי טומאה אלא ממוכו ואי משום דכתיב [שם] וכלי חרס אשר יגע בו הזב וגו' ההוא מפורש יח) (דף מב:) דבחסיבו מיסתעי יט) דאיזהו מגעו שהוא כחולו הוי אומר זה היסט: **ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא.** דאיצטריך רבנן למיגזר בהו משקין ועוד יא) דאמרן לעיל אי בטומאה דאורייתא ה"נ לא איצטריך לאשמועינן דאין לו אחוריים לחליקה: **דומיא דשק בעינן.** דכתיב (ויקרא יא) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק אשר יפול עליהם מכל כלי עץ לשק: **מנא וריקן.** דיש לו בית קיבול: **בהנך דחזו למדרסות.** כגון כסא וספסל דמקבלי טומאה ע"י מדרס: **א"ה כלי חרס נמי.** נגזור טומאה באין לו תוך בהנך דחזו למדרסות: כ) **אין מדרס בכלי חרס.** יא) שיבבר אם אדם יושב עליו: **רב פפא אמר.** הא דאמרת [לא:] עשית ב"ש וב"ה אחד לאו פירכא היא (ב) : **דמקדח גדול שנינו.** בשמאה דמטהר העשוי בידי אדם דמקדח גדול ג) דהוי כסלע גירוניות אבל מקדח סתם בציר מכסלע וב"ש במקדח סתם קאמרי: **באיזה מקדח אמרו.** ב"ש בגולגולת כמלא מקדח כקטן של רופאים שקודרין בו את הראש לתקן את המכה: **הניחא לר"מ דו' ותו אפי' לר"מ מי ניחא.** אם כן דשיעורא דב"ש זוטר הוה ליה מקולי ב"ש דהיינו קולא דבשיעורא זוטא כי האי פרחה לה (א) טומאת גולגולת: **ואלו שיש בהן.** בעדיות (פ"ה משנה ה) שאם בדברים מקולי ב"ש אב לא תנן: **סלע גירוניות שנינו.** דהוי כמקדח גדול אבל כסלע (ב) דקאמרי ב"ה זוטר אפי' ממקדח קטן של רופאים הלכך אפי' לר"מ שיעורא דב"ש נפיש: **מתני' ריש של עין.** מפרש בגמ' [ע"ב]: **הרי בעינו דק.** כלומר הרי שיש בעינו דק ליילי"ל: **הגלוו.** מפרש בגמ' [שם]: **ועצב.** מייל"ל: **נכן הפוסק בסירה.** סירה היינו שורה שבעין סביב לשחור. שחור הוא שקורין פרוגיל"ל שמשם מרלית העין בלה. ואם חוט של לבן יוצא מן הלבן ופוסק אותה שורה ונכנס בשחור הוי מום: **שחור וכנכם בלבן.** אם חוט (ו) השחור יוצא מן השחור ופוסק בסירה ונכנס בלבן: **אינו מום.** שאין מומין בלבן דלאו עין הוא אלא שומן העין: **גמ' תורה**

צריך אתה להתלות בחזקיה שהוא אבי עקש. פירוש צריך אתה לטרוח כדי לישב הדבר שאין לשבשה מכח קושיא כי ברור לי שכך אמר שמואל כמו עדות חזקיה אבי עקש אלא היה לשון דבריו מיושב יט) ומתרץ ליה בסמוך: **בנגדו** בכלי שטף בו'. בכלי עץ נופל לשון זה דכתיב בהו [וכלן] כלי עץ יטבף במים כדפירש בקונטרס ומצינו למימר נמי דכלי מתכות כמו כן מיקרו כלי שטף משום דכתיב בהו ומורק ושוטף במים והא דפריך לקמן ואין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה היא דומיא דשק בעינן פשיטא ליה לתיירי נמי בכלי עץ בכל הנהו דמיקרו כלי שטף מדלא נקט כלי מתכות: **אין** לו אחורים לחליקה נטמא. מון קרי אותו לד שרגילין להשתמש בו: **הרי** הוא בכלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו. על כרחו לטמא אחריס קאמר דלא נפקא מינה מידי למלתא אחמיתי וקשה מכאן לגירסת רבינו שמואל דשמא (דף טז.) דמשמע דכלי חרס אין מטמאין מגבייהו כלל ובפס"ק דמולין (דף כד.) דאמרי' דאויר כלי חרס טמא ט) [וגבו טהור] היינו דלא (ל) מקבל טומאה מגבו אבל מטמא אחמיס מגבו כדתניא בתורת כהנים מרובה מדת לטמא ממדת לטמא שטמטמא אחמיס מאחוריו ואינו מטמא מאחוריו ועוד אמרי' בפרק המפלת (נדה דף כו.) דאבן היוצא מן המנור טפח דחשיב יד להוצא טומאה (מ) דלא עדיפא מגב ואין לומר דעדיפא ואייתי אפי' לכתיים דהתניא בתוספתא כ) דאין טומאה לכלי חרס אלא מאחוריו ובחיסטו ועוד דדרשינן הא יש למיד פתיל עליו טהור ומי לא עסקינן (מ) דיתדיעתו לאשמו נדה ואע"ג דבריש סוגיא דהעור והרוטב (חולין דף קיח.) משמע דסבר הס"ד דיד (מ) כל תנור להכניס ולהוציא ועדיף מגבו מ) במסקנא צרכינן למימר הכי ט): **בהנך** דחזו למדרסות. אבל שאר פשוטי כלי עץ טהורי ודעתם פירשתי בפ' המוכר את הבית (ב"ב סו.) ובפ' בכל מערבין (עירובין דף לא.): **וסימנין**

ומחוסר כפורים. אם חוט (ו) השחור יוצא מן השחור ופוסק בסירה ונכנס בלבן: **אינו מום.** שאין מומין בלבן דלאו עין הוא אלא שומן העין: **גמ' מאי**

נמי התם: רב פפא אמר. לא צריך לתרוצי להא מקדח וחיסומו שנינו אלא מקדח גדול שנינו כאן דהוי בסלע מכלל דמקדח סתם ההוא דב"ש בן גדול מכלל דזוטר מבסלע וב"ה אמר בסלע ואין שיעורן אחד: הניחא לר' מאיר. דמוקים לה לההוא מקדח דגלגלת כמקדח קטן של רופאים דהוי בציר מבסלע וב"ה אמרי בסלע היינו דאיכא בינייהו: אלא לרבנן. דאמרינן בגדול של לשכה דהיינו בסלע מאי איכא למימר: ולר' מאיר. דמוקים במקדח קטן א"כ הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. דב"ש מקילינן דכי חסר פורתא במקדח קטן טהור מלטמא באהל דב"ה מחמירי דלעולם לא טהר מלטמא עד שתחסר כסלע ואנן דתנן תנן כלומר אותן ששה דברים שהן מקולי ב"ש נמי ולא יותר: אלא רב נחמן מתרץ לטעמיה דר' מאיר דסלע גרונית שנינו הכא במאור שנעשה דהויא במקדח גדול סלע סתם דב"ה הוי זוטר אפי' ממקדח סתם דב"ש והוו להו ב"ה לקולא: ריש של עין. זהו עפעפיו: הרי בעינו. כמו או שהיה בעינו דק. בלע"ז טייל"א: הלגון נחש עינב. מפרש בגמרא: הפוסק בסירא ונכנס בשחור מן הלבן סירה הוא כמו חוט שסובב השחור: אבל אם השחור פוסק הסירה ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן שהלבן אין קרוי עין אלא השחור:

עין משפט נר מצוה

יא מיי' פי"ג מהלכות כלים ה"ב:
יב ג מיי' פ"ז מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ג
[ופי"ב מהל' כלים הל' ד]:
יג ד מיי' פ"ז מהלכות שאר אבות הטומאה הל' ג ה:
יד ה מיי' פ"ג מהלכות כלים הלכה ג:
טו ו מיי' פ"ז מהלכות כלים הלכה ח ופי"ח הלכה ג:
טז ז מיי' פ"ז מהלכות אבות הטומאה הל' ד טור י"ד סי' שט:
יז ח מיי' שם הלכה ה:

שיטה מקובצת

א) תיבת רב חסדא נמחק: ב) שנינו א"ל ומתיבת רב תחליפא עד עליה בס"א אינו: ג) וחיסומו וצריך אתה להתלות: ד) אחורים לחליקה: ה) לחלוקה נטמא: ו) לחלוקה הא: ז) הי' לא נמחק נטמא גבו לא נטמא תוכו אף [בכלי שטף נטמא תוכו נטמא] גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו תיבת לא נמחק: ח) עבדו ביה רבנן: ט) תוך מידע ידיע: י) הכי כלי חרס: יא) תיב' נמי נמחק: יב) לר"מ דאמר בקטן של רופאים שנינו אלא לרבנן דאמרי בגדול של לשכה שנינו מאי: יג) לשכה ס"א הא ניחא לר"מ אלא לרבנן מאי איכא למימר ואפי' לר"מ כו': יד) שנינו סלע גירונית הוי כמקדח: טו) סתם זוטר אפי' ממקדח: טז) ריס של: יז) מום שאין מום בלובן: יח) הנקב ומרחיבו כדי שיכנס מקדח ויצא בריוח: יט) היה שם תלמיד: כ) נטמא תוכו נטמא גבו: כא) אחוריים לחלוקה ולקמן: כב) אוגנו היינו שפתו: כג) לאחוריו לאחוז בו הס"ד: כד) וזובו ומימי רגליו דהוי אב הטומאה ומטמאים כלי: כה) במשקין כטומאה דכלי והד"א: כו) משקה זב וזבה דהא אפי' כו' וזבה באחוריו לא כו': כז) משתיי קרא דאיזהו: כח) ועוד דאמרת לעיל אי כו' ה"נ דלא אצטריך: כט) חרס ודשבר אם: ל) גדול הוא דהוי: לא) לה טומאה מגלגולת הס"ד: לב) כסלע סתם דקאמרי: לג) מפרש בגמרא מאי: לד) מישב ומתרצינן ליה: לה) דלא יקבל טומאה: לו) טומאה ולא עדיפא מגב דאין לומר: לז) עסקינן דאפי' יש בו יד דאמר בפ' אמר ר' עקיבא מי לא עסקינן דיתדיענהו: לח) דיד לתנור:

רבינו גרשום (המשך)

מדאורייתא הלכך כיון דאיטמו במשקין דרבנן האי כלי שטף שוויוה רבנן כטומאה דכלי חרס דיש לו חלוקה ולא שוויוה כטומאה דאורייתא כלומר דאין לו חלוקה לכלי שטף מן התורה בין יש לו תוך בין אין לו תוך ולהכי שוויוה רבנן ככלי חרס דנטמא גבו לא ניטמא תוכו משום היכירא כי היכי דלא לשרוף עליה תרומה וקדשים: אי הכי אין לו תוך. לכלי שטף לעיבבר ביה היכירא שום חלוק כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. לא צריך דכיון דעבדו היכירא חלוקה ביש לו תוך בטומאה דרבנן מידע ידעי דכי אין לו תוך ונטמא במשקין דרבנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים דהשתא כי יש לו תוך אין שורפין כ"ש בשאין לו תוך: ואי אין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה הוא בתמיה דקאמר בטומאה דאורייתא הכי נמי: והא דומיא דשק בעינן. והא דיתדיענהו לאשתו נדה: אי הכי כלי חרש נמי. כי אין לו תוך אמאי אינו מטמא לדעתיה דר' יצחק בר אבין וקאמר משום דאין מדרס בכלי חרש מפרש

תוספות

דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי. בפ"ק דפסחים (דף יח.): **משום משקה דזב וזבה.** כגון רוקו וזובו יד) דהוי אב הטומאה ומטמא כלי מדאורייתא אפי' אדם דכתיב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב וגו': **הלכך שויוה רבנן.** לכלי שטף הנטמא במשקין (ג) יט) דלי חרס. דאורייתא דאם נטמא גבו לא נטמא תוכו: **בטומאה דאורייתא דנפשיה.** דכלי שטף משום דעבדו רבנן היכירא להקל בטומאת משקין כי היכי דלא שכיח תרומה עליה וקדשים אלא חולין טז). ואי קשיא אמאי לא גזור בכלי חרס מטמא משקין לאחוריו מריש משום דאתם ליכא למיגזר משום משקה (ד) יז) דהא אפי' נגעו משקה זב וזבה מאחוריו לא מקבלי טומאה אלא ממוכו ואי משום דכתיב [שם] וכלי חרס אשר יגע בו הזב וגו' ההוא מפורש יח) (דף מב:) דבחסיבו מיסתעי יט) דאיזהו מגעו שהוא כחולו הוי אומר זה היסט: **ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא.** דאיצטריך רבנן למיגזר בהו משקין ועוד יא) דאמרן לעיל אי בטומאה דאורייתא ה"נ לא איצטריך לאשמועינן דאין לו אחוריים לחליקה: **דומיא דשק בעינן.** דכתיב (ויקרא יא) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק אשר יפול עליהם מכל כלי עץ לשק: **מנא וריקן.** דיש לו בית קיבול: **בהנך דחזו למדרסות.** כגון כסא וספסל דמקבלי טומאה ע"י מדרס: **א"ה כלי חרס נמי.** נגזור טומאה באין לו תוך בהנך דחזו למדרסות: כ) **אין מדרס בכלי חרס.** יא) שיבבר אם אדם יושב עליו: **רב פפא אמר.** הא דאמרת [לא:] עשית ב"ש וב"ה אחד לאו פירכא היא (ב) : **דמקדח גדול שנינו.** בשמאה דמטהר העשוי בידי אדם דמקדח גדול ג) דהוי כסלע גירונית אבל מקדח סתם בציר מכסלע וב"ש במקדח סתם קאמרי: **באיזה מקדח אמרו.** ב"ש בגולגולת כמלא מקדח כקטן של רופאים שקודרין בו את הראש לתקן את המכה: **הניחא לר"מ דו' ותו אפי' לר"מ מי ניחא.** אם כן דשיעורא דב"ש זוטר הוה ליה מקולי ב"ש דהיינו קולא דבשיעורא זוטא כי האי פרחה לה (א) טומאת גולגולת: **ואלו שיש בהן.** בעדיות (פ"ה משנה ה) שאם בדברים מקולי ב"ש אב לא תנן: **סלע גירונית שנינו.** דהוי כמקדח גדול אבל כסלע (ב) דקאמרי ב"ה זוטר אפי' ממקדח קטן של רופאים הלכך אפי' לר"מ שיעורא דב"ש נפיש: **מתני' ריש של עין.** מפרש בגמ' [ע"ב]: **הרי בעינו דק.** כלומר הרי שיש בעינו דק ליילי"ל: **הגלוו.** מפרש בגמ' [שם]: **ועצב.** מייל"ל: **נכן הפוסק בסירה.** סירה היינו שורה שבעין סביב לשחור. שחור הוא שקורין פרוגיל"ל שמשם מרלית העין בלה. ואם חוט של לבן יוצא מן הלבן ופוסק אותה שורה ונכנס בשחור הוי מום: **שחור וכנכם בלבן.** אם חוט (ו) השחור יוצא מן השחור ופוסק בסירה ונכנס בלבן: **אינו מום.** שאין מומין בלבן דלאו עין הוא אלא שומן העין: **גמ' מאי**